

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CŽV

Student: bc. Alice Horká

Obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání — Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Název práce v českém jazyce: *Revize renesančních hodnot u Ariosta a Cervantes*

Název práce v anglickém jazyce: *Revision of Renaissance values by Ariosto and Cervantes*

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Eva Blinková Pelánová, Ph.D.

Oponent práce: prof. PhDr. Jiří Pelán, Ph.D.

Diplomová práce Alice Horké má v zásadě tři části. Ta **první** poskytuje možné, alternativní pohledy na fenomén evropské renesance/evropských renesancí, vymezuje se v ní diplomantčino stanovisko a přistupuje se ke katalogu renesančních hodnot. Zde se autorka snaží zohlednit dobový, společenský a historický kontext, vyhýbá se příliš lineárnímu vyvozování důsledků, a jakkoli se v návaznosti na studijní literaturu nebrání formulaci tezí, snaží se držet vnitřní rozmanitost jevů a postupovat obezřetně: „některé skutečnosti se jeví více rozporuplně“ (s. 13). Pro zpřítomnění vývoje, kterým prošel humanisticko-renesanční důraz na lidskou individualitu, svobodu jednotlivce a jeho tvůrčí potenciál, se práce vztahuje jednak k Picově traktátu *O lidské důstojnosti* (1496) a kontrastně pak k Montaignovým *Esejím* (1588). Tato volba se ukazuje jako šťastná; Montaignovu pozici, kterou práce přibližuje jako noetickou skepsi, se opět daří vidět odstíněně, totiž jako nástroj „zvídavého pohledu na svět“ (s. 19n), který je především otevřený a neideologický.

Extrapolace toho, co je v práci označováno jako renesanční hodnoty, je provedena v dotyku s analyzovanými texty. Výsledný katalog je ilustrativní, funkční a jeho koncepční představení dostatečně fundované. U jednotlivých položek by se dalo diskutovat o možném prohloubení (např. položku šílenství dále odstínit skrze představu melancholie, která šířeji hraje s posilováním noetické skepse především od 2. poloviny 16. století a s nástupem manýristických a barokních akcentů), ale osvědčená míra vzhledu do velmi komplexní problematiky dynamiky kulturních epoch celkově bohatě dostačuje nárokům kladeným na diplomovou práci.

Analýza vybraných literárních textů – Ariostova *Zuřivého Rolanda* (1532, cca 40 000 veršů) a Cervantesova *Dona Quijota* (2. díl románu 1610) – tvoří vlastní těžiště práce, její **druhou** část. Provedené analýzy nejsou orientovány filologicky (a vzhledem k autorčině studijnímu oboru ani nemohou být). Uplatněným hlediskem je

kulturní historie, tedy hledisko velkorysé a syntetizující. Autorka si byla plně vědoma nástrah, které tento pohled s sebou nese, a své analýzy důsledně provádí v dotyku s literárním textem a např. charakteristika Ariostova autorského stylu je co možná komplexní a jemná (s. 36–37): „Zápletky, které ve svém díle rozvádí, jsou částečně známé a dokončené, ovšem Ariosto je dále splétá (viz kapitola 3.4.2). Ačkoli by mohl příběh potenciálně snadno nudit, autor jej dokáže podat tak, že okouzlí a zaujme svého čtenáře. Ariosto má i velký smysl pro popis, barevnost a plastičnost scén, jeho fikční svět je důvěrný, ale zároveň také plný kouzel. Ariostův autorský styl má řadu velmi odlišných a až protichůdných poloh (viz kapitola 3.4.7. a 3.4.8.), přesto zůstává jednotným. Svorník těchto tendencí tvoří představa stylové elegance, harmonie a krásy. V neposlední řadě je tematizována literárnost příběhu (viz kapitola 3.3.).“ Analytické sondy do Ariostova eposu se opírají o řadu případně zvolených jednotlivostí; pro představu některé zmíním: iluzorní milostná touha jako problematický hybatel děje na příkladu Rolandovy příběhové linie; tendence uvádět na scénu vedle hrdinů jako Roland či Ruggiero také postavy křehčí, smrtelnější a lidsky důvěrnější, která je pro Ariostovo pojetí heroikomického žánru příznačná (Zerbino na s. 38, dvojice přátel, maurských vojáků Cloridana a Medora, na s. 43–44); rezignace na psychologii a postava chápaná především jako nástroj děje (s. 42); Ariosto – vypravěč příběhů (s. 52); napětí mezi mimetických či plastickým potenciálem zobrazení a zdůrazněnou fikčností u Ariosta na příkladě oblíbených kompozičních principů (s. 57–61). Práce na Ariostovi byla náročná z řady důvodů a ráda bych zmínila především nutnost pracovat s cizojazyčnou sekundární literaturou.

Analytická práce na *Donu Quijotovi* mohla naopak čerpat z recentního „úvodu do četby“ (Sánchez, Marešová a kol.: *Svět Dona Quijota* – viz prosím seznam literatury), který v nabízených interpretačních oporách vychází z velmi rozsáhlé reflexe aktuální (globální) sekundární literatury k problematice. (U nás se Cervantesovi soustavněji věnoval V. Černý, který román také přeložil, přičemž některé jeho texty svědčí především o potenciálu Cervantesova románu ve vztahu k aktuální společenské situaci, takto např. „Don Quijote a quijotismus“ z r. 1969, in *Tvorba a osobnost II*). Analytické kapitoly Alice Horké se věnují příběhům tendujícím kolem jednotlivých postav či skupin postav. Tyto sondy autorka zúročila v kapitolách věnovaných Cervantesovým textovým strategiím (především zmnožené kategorii vypravěče, kdy události příběhu jsou zapuštěny do několika rámců, jejichž existence se vyjevuje napříč románem) a jeho práci s renesančními hodnotami. U Cervantese jde především o víru, svobodu jednotlivce (zvláště ve světle ženských životních příběhů), představy relativnosti každé pravdy a omezené poznatelnosti světa. Zvláštní pozornost je přitom pochopitelně věnována interpretaci Quijotova šílenství. Autorka upozorňuje na to, že Dulcinea, dáma jeho srdce, je pro Quijota především způsobem, jak se přihlásit k rytířskému ideálu, který se ze světa vytratil, a se zcela reálnou osobou Aldonzy Loredanové souvisí jen velmi vágně, a to občas i v Quijotových očích (s. 70): „Můžeme u něj [u Dona Quijota] tudíž spatřovat určitý rozpor mezi uvědomováním si falešnosti vlastních představ a plnohodnotným podlehnutím těmto představám. Je možné to vnímat, jako by Don Quijote na sebe vzal určitou roli, ale občas z této role vypadával. Rovněž postavy, které na své cestě

potkává, často konstatují, že se nemohou rozhodnout, zda je blázen, nebo chytrý člověk.“

Třetí část předkládané práce tvoří komparační kapitoly a závěr. V diplomové práci se podařilo udržet analytický vhled i míru nadšení napříč celým textem a závěr skutečně v rámci provedeným textových sond představuje jemné i přehledné shrnutí jednotlivých argumentů. Zvolená perspektiva revize renesančních hodnot, tak jak si je práce definovala v úvodu, se ukázala jako funkční a nosná, jakkoli její potenciál nemohl být zcela vyčerpán.

Ve svém exempláři jsem opravila několik překlepů či pravopisných chyb, jejich celkový počet však nepřesahuje únosnou mez. Co je podstatnější, výkladový styl autorky prošel během vypracování vývojem, a s potěšením konstatuji, že také po formulační a stylistické stránce je práce nadprůměrná. Objem prostudované primární a sekundární literatury, z níž argumentace vychází, je v kontextu kvalifikačních prací na naší katedře nadprůměrný a čítá na několik tisíc stran. K formálnímu zpracování jedna drobnost: kriticky je reflektováno období cca od Florencie za Medicejských až k Montaignovi a Cervantesovi, tj. více než století, proto by s ohledem na čtenáře bylo vhodné u jednotlivých jmen při prvním výskytu uvádět životní data a u literárního díla analogicky rok vydání, obojí v závorce. Autorka osvědčila schopnost syntézy, kritického myšlení v souřadnicích literární či kulturní historie a tento její vklad je kombinován s jemností jednotlivé analýzy, kde uplatnila smysl pro umělecký charakter renesančních textů. Děkuji za odvedenou práci a ráda doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 2. října 2023

Eva Blinková Pelánová
Podpis